

Mire jó a MASZK?

Mindig abban a városban bukkan föl, ahol „helyzet van”. Mármost színházi helyzet. Így hát dr. Kadelka László, a MASZK (Magyar Színész Kamara) ügyvivője sokat utazik, mivel mostanában majdnem minden színházban előáll a helyzet: eljőve a vezetőváltások ideje. Amikor a szegedi színházi pályázatról döntött a közgyűlés, a kamara ügyvivője ott ült a városháza dísztermében; civilben egyébként a Nemzeti Színház főügyelője, valamint profi szervező, amit az is bizonyít, hogy szinte egyedül csinálta meg tavaly a magyar színészet két évszázada emlékező rendezvényroszatát. A MASZK éppen most egy éve alakult meg; céljairól és eddigi tevékenységéről beszélgettem dr. Kadelka Lászlóval.

Mint minden „alulról jövő kezdeményezés”, a színész-kamara is kezdeti szervezési nehézségekkel küzdött — mondta az ügyvivő. Most körülbelül 600 tagja van, valódi színészek. Hogy mit jelent ez a kifejezés? Nos, a kamara egyik célkitűzése éppen az volt, hogy szakmai érdekvédelmi szervezetként elérje: ne vegyék egy kalap alá a színészeket mindazokkal, akiknek „előadó” működési engedélyük van, a harknizó műdalénekestől a peep show-ban szereplő lányokig. A működési engedélyek száma szerint ugyanis az úgynevezett színészek körülbelül 21 ezren vannak; ám a „valódiak” — beleértve az aktív nyugdíjasokat, a szabadúszókat, a pillanatnyilag szerződés nélkülieket, és az állandó szerződéssel rendelkezőket — mindösszesen 1680-an. Most, hogy készülnek módosítani az adótörvényeket, egyáltalán nem mindegy, hogy a korábbinál is előnytelenebb helyzetbe kerülnek-e a színészek azzal, ha továbbra is besorolják őket a húszeszes adózó tömegbe.

A másik, leginkább aktuális érdekvédelmi terep: a

színházvezetők kiválasztása. Nagyjából egy időben, mostanában jár le a színházvezetők kinevezése, itt a posztok újraelosztásának ideje. A sirám a régi: kevés a rátermett a szakma által is elfogadható vezető. Ez a gond azonban szinte eltörpül amellett, amit a helyzet, a körülmények egybeesése produkál: rendszerváltás, plusz gazdasági csőd, plusz az új „gazda”, az önkormányzatok belépése... Ez utóbbi testületek láthatóan azon igyekeznek, hogy a színházvezető kiválasztásakor szakmai testületek véleményét is kérjék. A kamarán nem múlt, körlevelekből értesülhetek a léteiről, s a szakmai segítségnyújtás készségéről. Az ügyvezető tapasztalatai szerint az önkormányzatok általában szívesen fogadták az együttműködési készséget, főleg azokban a városokban, ahol lejártak a határozott időre szóló színházvezetői kinevezések. A kiírt új pályázatoknak az a legnagyobb veszélye, hogy a reménybeli új vezetők — szinte egymást tülcitálva — „aluligérnek”; azt bizonygatják az önkormányzati laikus testületeknek, hogy ők kevesebb

pénzből jobb színházat csinálnak; a testületek persze, nem tudják eldönteni, mennyire hihetnek az ígéreteknek — ilyenkor jól jön, ha van az elbíráló kuratóriumban színházi praxissal rendelkező ember.

Figyelemre méltó, hogy a kamara nem híve áldemokratikus megoldásoknak. Evekig hajtogatták színházi berkekben, hogy a társulatok szavazhassák meg, ki legyen a vezetőjük. A MASZK szerint ne szavazati, csak véleményezési joga legyen a társulatoknak, s a döntőt szót mondja az, aki a színházat alapította, s a működéséhez a pénzt adja. Kéri viszont, hogy a színházvezetőt lehesse visszahívni, ha nem a pályázatnak megfelelően dolgozik, ha láthatóan — és egy átvilágítás után bizonyíthatóan — rosszul működik a teátrum. Ezért is hangoztatja a szakmai érdekvédelmi szervezet, hogy a színházi pályázatoknak mindenképpen határozott szakmai követelményeket kell tartalmazniuk. Ennek hiányában a legjobb szakértőkből álló kuratórium, a legjobb szándékú önkormányzat is tehetetlen az alkalmatlan színházvezetővel szemben. A társulat pedig — kiszolgáltatott, és az esetek többségében szétzilálásra ítélt.

A MASZK szervezeti felépítése a következő: elnöke Törőcsik Mari, ügyvezetői: Benedek Miklós, Hirtling István és Trokán Péter. Minden színházban van már kamarai összekötő (Szegeden Ferenczi Krisztina). A tanácsadó testület tagjai

nek névsora „nem rossz”; íme néhány név: Cserhalmi György, Garas Dezső, Halász Judit, Kozák András, Eperjes Károly, Udvaros Dorotty, Almási Éva, Koós Olga, Végvári Tamás, Egri Kati... Megtörtént már a különböző érdekvédelmi szervezetek között az egyeztetés is, és a Színházművészek Szövetsége, a szakszervezet, valamint a kamara képviselőiből megalakult december közepén a Színházi Egyeztető Tanács.

Természetesen a szegedi önkormányzat színházi pályázatról is megkérdeztem a kamara ügyvivőjét. Kiderült, hogy a pályázat elbírálására hivatottak kiválasztásához (hiszen a kamara nem igényli, hogy a kuratóriumokba hívják, viszont segítené a megfelelő személyiségek kiválasztásában) nem kértek segítséget Szegedről. Talán nem is tudták, hogy a MASZK létezik. Most azonban, hogy a minapi közgyűlésen az ügyvivő találkozott dr. Ványai Éva alpolgármesterrel, megbeszéltek, hogy az új pályázat kiírásához feltétlenül igénybe veszik a színész-kamara tanácsait. A lefutott pályázat megjelenése után, annak szakmai hiányosságairól egyébként kapott levelet a kamarától (Székely Gábor aláírásával) az alpolgármestertől; udvarias, de kitérő volt a válasza. A történetek után mégis remélhetni, hogy a hiba — egyszerű volt; a következő pályázat nyilván szakszerű és eredményes lesz, hiszen mindenkinek ez az érdeke.

(sulyok)

Az altábornagy azt üzenté

Az elmúlt évtizedekben seregnyi laktanyát neveztek el Vorosilovról, Zalka Mátéról, jobb esetben Kossuthról, Klappkáról. Mészáros Lázárról talán egyet sem. A magyar tisztek és civilek többségét tudhatnánk ma Haynauról vagy Jellasicseről, mint e derék katonaberről, ki sohasem azon iparkodott, hogy nevét ország-világ előtt ismertté tegye, hogy hangos politikai akciók főszereplője legyen. A miniszterséget sem ő akarta. Távollétében nevezték ki e felelős posztra. Kossuth választása többek között azért esett az éppen Észak-Olaszországban állomásozó császári és királyi csapatok ezredesére, mert tudta róla, hogy a rebellisnek számító Pesti Hírlap előfizetője. Mészáros — ott, olasz honban — ebből az újságból értesült arról, hogy az uralkodóhoz a felelős magyar miniszterek névsorát fölterjesztették. Széchenyi, Deák, Eötvös és mások neve mellett a sajtóját is ott olvashatta. Később megkapta Ferdinánd király pecsétetes levelét is, melyben őfelsége hivatalosan kinevezte hadügyminiszternek, s egyúttal vezérőrnaggyá léptette elő. Mészáros — mint írja — a hírek, a levél olvastán egyik ámulatból a másikba esett, majd felocsúdván, próbált a magyar kormány által megfogalmazott és az osztrák császár által is szentesített szerepkörnek tisztességgel megfelelni.

Nem a karrierista életútja az övé, hanem az okos, az etikus katonaberré. Nem vágyott miniszteri székre, de támláján határát még meg sem támasztotta, már azonban intézkedett. Tudta, mi a teendő, hiszen előző évben írt akadémiai székfoglalójában már pontosan megfogalmazta, milyen átszervezésekre lenne szükség a hadseregben. (E dolgozata alapján fel is vették levelező tag-nak.) Figyeljük csak meg, hogy abban az átmeneti helyzetben milyen koncepciózusan s milyen rövid idő alatt tudott cselekedni! Egy egész struktúrát megváltoztatni, s mindehhez Bécs jóváhagyását is kicsikarni. Májustól szeptemberig (!) sikerült egy új honvédelmi törvényt megalkotnia. Elérni, hogy a birodalom területéről bármelyik katona kérésére áthelyezhesse. (Vagyis, hogy a magyar katona itthon szolgálhasson.) Ráadásul Mészáros nem az osztrák haditanács által kidolgozott hadseregevezetési elveket követte, hanem az Európában tanult korszerűbbeket. A Batthyány-kormány lemondása után megalakult Honvédelmi Bizottmány elnöke, Kossuth mellett ő volt az egyetlen, aki — mint hadügy-miniszter — továbbra is a helyén maradt. Nyilván, nélkülözhetetlen volt a tavaszi hadjáratok idején. S a sikerek az ő szervezőkészségének is köszönhetőek. Olyan modern hadvezetési elvet dolgozott ki, mely később az osztrák császári királyi hadseregnek is követendő mintául szolgált.

Legszívesebben mégis a hadi főtanoda működésének előkészítésére emlékezett később vissza. Az Ottlik Géza regényéből és Kádár Gyula memoárjából ismert Ludovikát 1808-ban alapította I. Ferenc császár. A magyar tisztek képzésére kitalált intézmény, a bécsi haditanács „áldásos” működése folytán, azonban néhány évtized alatt elsorvadt. A haditanodát a forradalom idején példászerű következetességgel, ma úgy mondanánk, profi szervezőkészséggel próbálta halottaiból feltámasztani. Itt terveit szerint intelligens, művelt, a polgári életben is járatos tiszteket képeztek volna. Olyanokat, akik az akadémia elvégzése után német, francia, angol és az olasz mellett egy magyarországi nemzetiségi nyelvet is ismertek volna. A képviselőház a költségvetést már meg is szavazta, a tanári kar tagjait is kinevezték. A tanítás megkezdésére, sajnos, a történelmi körülmények miatt, nem kerülhetett sor.

E szerény, művelt, kemény emberről nem sokat írtak eddig a történészek. Legalábbis nem annyit, amennyit megérdemelt volna. Alakja egyetlen történelmi drámában sem kapott főszerepet. A forradalmároknak, a hangosabb politikusoknak nálánál egy kevéssel több szerencsésük volt. Az angol liberális demokrácia híveit, úgy látszik, nem volt illó a közelmúltban sokat emlegetni. Most, hogy a honvéd altábornagy hazatért, s néhány nap múlva Duna menti földre tetetnek csontjai, talán nem árt, ha emlékezzünk egyik, nem kimondottan „katonás” üzenetére is: „Minden nemzet annyit ér, amennyit munkája által szerzett nyers és feldolgozott terményeivel, önnön szükségét kielégítve, feleslegeivel világriszonylatban is részt vesz.”

Miniszter urak, lehet tanulni! Pacsika Emília

Jurátus Egyesület

„Túljutni a morgolódás szintjén”

A meghívóban jogász-egylet megalakításáról volt szó. Aztán, ami megalakult, annak hivatalosan Jurátus Társaság, Szeged, lesz a neve. Am mindez még nem fejezi ki azt, amiről valójában szó van.

Gondolná az ember, jogászok akarnak valami érdekvédelmi társaságot. Amikor viszont az alakuló gyűlés résztvevői megjelentek, kiderül, egyetemista korú fiatalokról van szó. Egy haramiades joghallgató, Patyi András mesél. Arról, hogy belga egyetemisták megkeresése adta az ötletet. Ők testvéregyetemi kapcsolatokat akartak építeni, de azt is megjegyezték, náluk — s Nyugat-Európában általában — egyesületi formában megy mindez. Nos, a kapcsolatfelvétel szándéka találkozott néhány gondolkodó egyetemista fő elképzeléseivel, akik úgy gondolják, föl kellene támasztani a diáklételet tetszhalott állapotából. Akik azt szeretnék, ha az egyetemisták számára az egyetemista lét nem periférikus terület lenne.

A gondolkodó ifjak azt is megfogalmazzák: szeretnék túljutni a „morgolódás” szintjén. Hogy ne csak azt jelezzék, mivel elégedetlenek, hanem azt is megmondják: hogyan, s mit szeretnének helyettesíteni. De ez csak vágyaik egyik része.

Mert ezen kívül szeretnének újságot írni, csinálni, színjátszást létrehozni, rendezvényeket szervezni, cserekapcsolatokat kialakítani. Most az igények fölmerése folyik. Hogy egyáltalán: elég széles réteg kívánja-e a hallgatók között a diáklételet megújítását. Mert a JATE jogi karán végül is erről van szó. Hogy a kezdetben hétfőtől péntekig, később már csak keddtől délután csütörtök délig tartó, „muszádiáklételet”, ami a legszükségesebb egyetemi feladatok elvégzését jelentette, s aztán huss! — el a városból; aminek eredményeképp hallgatók száza, akik éveket töltöttek Szegeden, halvány benyomásokkal sem rendelkeznek arról, hol a múzeum, a színház, vagy akár csak: hol jár a 10-es busz —, nos, e szubjektív néhány szó egyben azt is jelzi: jóleső érzés olyan diákokkal találkozni, akik akarnak VALAMIT.

A Jurátus Társaság, amelyben még egyébként vita folyik arról: távol tartás-e magukat a politikától, vagy éppen vitafórumok rendezésével gazdagítsák közösségüket; nos, e tegnap létrejött egyesület a szegedi polgármester tiszteletbeli elnökké való fölkeresésével szeretne — ahogy ők fogalmazták — erkölcsi szponzort találni céljaik eléréséhez.

Balogh Tamás

Fele-fele

— Egy gyermek bölcsődei elhelyezése egyéves időtartamra 120 ezer forintjába kerül az önkormányzatnak — azaz, havi tízezerbe. Zárjuk be a bölcsődéket, s adjuk a szülőknek a felét, ötezer forintot, a másik felét tartsa meg a város. Így mindenki jól jár — mondta az egyik képviselő a városházán, a költségvetési vita hevében.

Vagyis, az a helyzet, mint az egyszerű boltos esetében, aki abból él, hogy vasárnap egész tartott.

Ó. J.

Zsombói győztesek

„Tarts kormányt, muzsikus!”

A szegedi és szabadkai rádió közös rendezésében folyó lakodalmas zenekari vetélkedő második elődöntőjét Zsombón tekinthették és hallgathatták végig a helyi nézők. Az első két együttes került a Szegeden, az újszegedi Sportcsarnokban március 24-én megtartandó döntőbe. A zsombói elődöntő rangsora: 1. a Szabó Dezső vezette 4+2 Aszinkron (Temesvár—Újszentés); 2. Rozmaring (Becse); 3. Kócsa (Csantavér); 4. Kósa Mihály zenekara (Csanytelek);

5. Kovács János zenekara (Baks). A harmadik elődöntőre március 17-én Tótkomlóson kerül sor.

*

Üllés muskátlizene-kezelői március 31-én a Vigadó-beli Locsoló bál alkalmával újra találkozhatnak az eddigi két elődöntő győztesével, a végvári Vass Péter-féle együttesel, és a Temesvár—újszentési 4+2 Aszinkronnal (mindkét együttes a bánsági Temes megyéből érkezik).

Konzervatóriumi hegedűverseny

Nagy öröm a tehetséges kivirágzásában gyönyörködni. Valamennyi hallgató ezt élhette meg az elmúlt hét végén, a szegedi konzervatórium hegedűversenyének döntőjén. Az elődöntőben tizenhét növendék indult. A verseny igen magas színvonalú volt, s ezért nem kis gondot okozott annak a hat fiatalnak a kiválasztása, akik a döntőben versenyezhetek a dícsőségért, s az értékes díjakért.

Valamennyien Händel E-dúr szonátájának I. (lassú) és II. (gyors) tételét játszották kötelező műként, melyet követően a két szabadon választott darab, egy énekli karakterű, s egy virtuóz, technikai feladatokat kínáló.

A nyolcadik konzervatóriumi osztályos (megyei gimnáziumi korosztálynak felel meg) Szentpéteri Ildikónak jutott a legnehezebb feladat: elsőként játszani. Remekül helytállt. Elmélyült, lírai alkat, igényes és komoly, ezt igazolta Bach g-moll Adagiojának választása. A zenéről alkotott határozott, tiszta gondolatait magabiztosan közölte, s külön feltűnt játékának stabil, pontos ritmikája.

A kis Barnác Erzsike (megyei konzervatóriumi osztály) meglepő komolysággal, s biztos hangszertudásáról győzött meg. Egyszerűsége, nagy hangon játszik. Ez az a tónus, amivel lehet mit kezdeni a jövőben,

amely gazdag fejlődést ígér. Szabadon választott darabjai közül különösen tetszett Wieniawski Legendájának nagy ívű megformálása.

Erdei Bea első főiskolai hallgató is biztos felkészültséggel, és főként a barokkzene iránti kivételes érdeklődését bizonyította be szép szereplésével. A kötelező darab, Händel E-dúr szonátájának legstilusosabb, korhűbb előadásáért ő kapta a főiskola különdíját. Emellett még előbbi két társával együtt (Szentpéteri, Barnác) ő is megosztott harmadik díjat kapott.

Baranyai György (hatodik konzervatóriumi osztály) korához képest rendkívül érett produkcióval lepett meg.

Zenei tagolása imponálóan értelmes, tiszta szívű mondanivalóval. Igényes, szép és nehéz műsorával egyaránt meggyőzőt szenvedélyes, egyéni hangvételű mely muzikalitásáról, s nagyszerű technikai adottságairól. Ez utóbbi bőven volt alkalma kamatoztatni Hubay: A fonóban című darabjában.

Ő és a kis Várnagy Katalin (harmadik konzervatóriumi osztály) kapták az értékes második díjakat. Várnagy Kati szárnyaló hangudalolása hangszerén a piciny testű, mézédés hangú, teli torokból éneklő pacirát jutlatta eszembe. Egész lényével muzsikál.

volt. Kiemelkedő szereplésével a nagydíjat nyerte el.

Nem hagyható szó nélkül a leghálátlanabb, s általában ritkán méltányolt szerep, a zongorakísérő. A kísérő, akinek tulajdonképpen fele dícséret járna mindig. Mert ő az, aki nemcsak egyszerűen kísér, hanem együtt él, lélegzik a szolistaival, egyenrangú partner. A zenei karaktereket aláhúzza, megtámasztja, személyes légkörével, imponáló pszichikai jelenlétével nyugalmat, biztonságot ad a szolistáknak. Ha jó! S ez esetben Várnagyé Szőnye Katalin személyében a legjobbak közül is ismerhettünk meg.

Nem kevésbé őszinte elismerés illeti a háttérben szerényen meghúzódo felkészítő tanárokat, Dobos Mártát, Zagyai Sándort és Szecsődi Ferencet.

A verseny díjazására szánt szép összeg is a nagyszerű művész és pedagógus Szecsődi Ferencnek köszönhető, aki lemezfelvételének bevételét ajánlotta fel e nemes célra. Berényi Bogáta